

Unionens nye grunnlov

Av Lars Erik Bartnes, Senterungdommen

1.0 Innledning

Fredag 13. juni, til tonene fra europahymnen "Ode to Joy", kunne konventet for Europas framtid, ledet av Giscard d Esting, presentere et forslag til grunnlov for EU. Da hadde denne arbeidsgruppen som kaltes konventet jobbet i seks måneder med dette grunnlovsforslaget. Arbeidsgruppen bestod av i alt 105 representanter fra EU-kommisjonen, EU-parlamentet, regjeringene og nasjonale parlament.

Forslaget var svært vidtgående og blir regnet som nok en seier for de som blir kalt unionistene i Unionen. Unionistene er de som ønsker å styrke Unionens makt på bekostning av nasjonalstatene.

I grunnlovsutkastet blir det foreslått at EU skal få sin egen president og utenriksminister, felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, og at EU skal bli en juridisk person; noe som betyr at EU skal kunne inngå internasjonale avtaler som forplikter medlemslandene uten at avtalen blir godkjent i medlemslandene. EU-borgerne vil også få et unionsborgerskap. Dette kommer i tillegg til det nasjonale statsborgerskap. Disse unionsborgerne vil få rett til å ferdes og oppholde seg fritt på medlemsstatenes område, samt å stille til valg til EU-parlamentet og ved kommunevalg i den medlemsstat vedkommende bor. Nytt er det også at EU sine lover vil bli gitt forrang framfor nasjonale lover. Det betyr at en EU-lov vil sette en eventuell nasjonal lov på samme område til side. Forslaget til ny grunnlov trekker ikke bare opp regelverk og institusjoner, men også hvilken politikk Unionen skal føre. Det indre markedet som vi i Norge kjenner gjennom EØS-avtalen vil bli grunnlovsfestet. Dette betyr at det blir grunnlovsfestet at hensynet til økonomisk vekst skal gå foran alle andre hensyn.

Dette innlegget skal se nærmere på den nye grunnloven som høyst sannsynlig kommer til å bli vedtatt i løpet av 2004.

2.0 Hvorfor en grunnlov?

Hva er egentlig årsaken til at EU har bestemt seg for at de trenger en egen grunnlov, og hva er det med denne grunnloven som er så viktig for EU? Det har blitt sagt at dersom denne grunnloven ikke blir vedtatt, vil det være en katastrofe for EU.

For det første har utviklingen i EU siden starten ført til at man i dag sitter med en rekke traktater og avtaler som til dels er overlappende, og som alle utgjør lovgrunnlaget for Unionen. Fra Romatraktaten ble vedtatt i 1957, via Maastricht- og til Amsterdam- og Nice-traktaten har det lovmessige grunnlaget blitt svært omfattende og nærmest uoversiktlig. Man trengte rett og slett en forenkling. Ting måtte bli mer oversiktlig og forståelig for folk flest. Et annet aspekt er at det har vokst fram en erkjennelse om at noe må gjøres med det demokratiske underskuddet i Unionen, samtidig som avstanden mellom de som styrer i Brussel og EU sine borgere må minskes.

Hovedgrunnen til at det ble satt i gang et arbeid med å skrive en egen grunnlov er likevel EU sin utvidelse østover. Når EU utvides fra 15 til 25 medlemsland er dagens lovgrunnlag ikke godt nok. EU vil rett og slett ikke bli styringsdyktig eller handlekraftig. I dagens system har land vetorett i altfor mange saker. Dette gir enkeltland for mye makt på bekostning av Unionen. Skal EU bli handlekraftig med så mange medlemsland, må Unionens makt styrkes på bekostning av medlemsstatenes. Utvidelsen vil også rukke ved maktbalansen i EU. Dagens system gjør at de store landene i EU har makt til å gjøre som de vil. Ved utvidelsen vil ni av de nye statene være små. Dersom det ikke blir gjort noe med styringssystemet vil dette frata de store EU-landene den maktkontrollen de har i dag.

3.0 Hva er nytt?

3.1 De tre mektige menn

I følge forslaget til den nye grunnloven skal EU heretter ledes av tre sterke menn. Dette er presidenten for det europeiske råd, presidenten for kommisjonen og en ny utenriksminister.

Presidenten for det europeiske råd skal i tillegg til å lede arbeidet innad i det europeiske råd, ivareta Unionens representasjon utad på de områder som hører under den felles utenriks- og sikkerhetspolitikk. Han blir derfor EU sitt ansikt mot resten av verden. Presidenten velges

med kvalifisert flertall av stats- og regjeringssjefene for en periode på 2.5 år. Han kan gjenvelges en gang og må ikke ha noe nasjonalt mandat.

EU-kommisjonen vil også få sin president, som blir den øverste lederen for kommisjonen. Valget av denne presidenten foregår på den måten at stats- og regjeringssjefene foreslår en kandidat med kvalifisert flertall. Hvis denne kandidaten får støtte fra parlamentet er han valgt. Hvis han ikke får støtte må det europeiske råd foreslå en ny kandidat innen en måned.

Utenriksministeren skal ivareta Unionens felles utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Utenriksministeren utnevnes av det europeiske råd med kvalifisert flertall. Det kreves at kommisjonens president er enig i utnevnelsen. Tidligere har EU hatt to utenriksministere, en for kommisjonen og en for det europeiske råd. Disse to utenriksministrene blir nå en. Den nye utenriksministeren skal være nestformann i kommisjonen og lede ministerrådet når det behandler utenrikssaker.

EU skal altså etter den nye grunnloven ledes av tre mektige menn. Det er da viktig å merke seg at ingen av disse er folkevalgt. Dette er merkelig i lys av at en av de viktigste oppgavene til den nye grunnloven var å gjøre noe med det demokratiske underskuddet.

3.2 Forandring av institusjonene

EU-parlamentet

EU-parlamentet skal sammen med ministerrådet vedta EUs lover og budsjett. Det skal i tillegg ha en del kontrolloppgaver. Parlamentet kan også som tidligere nevnt avvise en presidentkandidat som regjeringssjefene foreslår. Det kan derimot ikke komme med egne kandidater. Parlamentet skal som før velges for fem år av gangen. Grunnloven slår også fast at antall medlemmer av parlamentet ikke må overstige 736, og ingen land skal ha færre enn fire representanter.

Plassene i parlamentet vil fordele seg slik:

Land	Folketall	Grunnlovens forslag	Etter Nice- traktaten	I dag
Tyskland	82.5	99	99	99
Frankrike	59.9	78	72	87
Italia	57	78	72	87
Storbritannia	58,9	78	72	87
Polen	38,2	54	50	
Spania	40,4	54	50	64
Nederland	16.6	27	25	31
Belgia	10,3	24	22	25
Hellas	11	24	22	25
Portugal	10.3	24	22	25
Tsjekkia	10.2	24	20	
Ungarn	10.2	24	20	
Sverige	8.9	19	18	22
Østerrike	8.0	19	18	22
Danmark	5.4	14	13	16
Finland	5.2	14	13	16
Slovakia	5.4	14	13	
Irland	3.9	13	12	15
Litauen	3.5	13	12	
Latvia	2.3	9	8	
Slovenia	2.0		7	7
Estland	1.4	6	6	
Kypros	0.8	6	6	
Luxenburg	0.44	6	6	6
Malta	0.39	5	5	
Sum	452.1	732	682	626

Den nye grunnloven skulle gjøre noe med det demokratiske underskuddet i Unionen. Årsaken til det demokratiske underskuddet i dag er at de folkevalgte har så liten makt. I et demokratisk system må det være slik at det er de folkevalgte som vedtar alle lover. Det må også være slik at det er de folkevalgte som har kontroll på budsjettet. Ut ifra den nye grunnloven skal det fremdeles være slik at det er kommisjonen som har eneretten til å komme med lovforslag. Parlamentet kan bare ved enstemmighet avvise dette forslaget. Når det gjelder budsjettet er det også kommisjonen som kommer med forslag til det. I tillegg har ministerrådet vedtatt hvor stort budsjettet skal være. Når vi samtidig legger til at 55% av budsjettet er bundet opp i landbrukssubsidier, så har parlamentet i realiteten svært lite de skulle ha sagt når budsjettet skal vedtas.

I forhold til målet om å gjøre noe med det demokratiske underskuddet kan man si at den nye grunnloven ikke svarer til forventningene

Det europeiske råd

Det europeiske råd skal fremdeles være det strategiske organet som bestemmer Unionens utvikling og framtid. Det skal bestå av stats- og regjeringssjefene i medlemslandene. I tillegg deltar rådets president og kommisjonens president, men uten stemmerett. Det europeiske råd skal møtes hver tredje måned og kan i tillegg innkalles til ekstraordinære møter. Rådet skal fatte sine vedtak ved konsensus. Det er usikkert hva dette betyr, men det betyr ikke enstemmighet.

Ministerrådet

Ministerrådet skal sammen med parlamentet vedta EUs lover og budsjett, og består av statsråder fra hvert medlemsland. Ministerrådet fatter sine beslutninger ved kvalifisert flertall. Hvilke statsråder som møter avhenger av hvilke saksfelt som behandles. I de forskjellige ministerrådene roterer formannskapet mellom medlemsstatene. Hver periode er på et år.

Kvalifisert flertall

Kvalifisert flertall skal normalt bety et flertall av medlemmene som representerer minst tre femtedeler av Unionens befolkning. Disse reglene for kvalifisert flertall skal først gjelde etter 1. november 2009. Inntil da gjelder reglene i Nice-traktaten.

Stemmevekt etter Nice traktaten

Land	Folketall	Etter Nice-traktaten
Tyskland	82.5	29
Frankrike	59.9	29
Italia	57	29
Storbritannia	58,9	29
Polen	38,2	27
Spania	40,4	27
Nederland	16.6	13
Belgia	10,3	12
Hellas	11	12
Portugal	10.3	12
Tsjekkia	10.2	12
Ungarn	10.2	12
Sverige	8.9	10
Østerrike	8.0	10

Danmark	5.4	7
Finland	5.2	7
Slovakia	5.4	7
Irland	3.9	7
Litauen	3.5	7
Latvia	2.3	4
Slovenia	2.0	4
Estland	1.4	4
Kypros	0.8	4
Luxenburg	0.44	4
Malta	0.39	4
Sum	452.1	682

Får å få til et kvalifisert flertall satte Nice-traktaten tre krav

- Et flertall av medlemsstatene må stemme for forslaget
- Minst 232 av de 345 stemmene måtte være avgitt for vedtaket
- De stater som stemmer for, må representere minst 62 prosent av folketallet i EU

Etter den nye grunnloven forsvinner krav nummer to. Nå er det tilstrekkelig at et flertall av medlemsstatene som representerer minst 60 prosent av folket i Unionen stemmer for forslaget. Det betyr at folketallet er det samme som antall stemmer, og at de tre største EU-landene kan blokkere et hvert vedtak

EU-kommisjonen

EU-kommisjonen har mange oppgaver. Den skal forberede ny lovgivning og andre vedtak som parlamentet og ministerrådet fatter på vegne av Unionen. Den passer på at lover blir overholdt og vedtak gjennomført både av egen forvaltning og av medlemsstatene. Den forvalter Unionens mange programmer innen rammene av det vedtatte budsjettet, og den overvåker at EU-lover ikke brytes.

EU-kommisjonen skal ivareta Unionens representasjon utad, bortsett fra felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, som hører under det europeiske råd, utenriksrådet og Unionens utenriksminister.

Kommisjonen er et kollegium som består av kommisjonens president, utenriksminister og tretten Europa-kommisærer. Disse blir valgt på grunnlag av rotasjon mellom medlemsstatene. I tillegg utnevner kommisjonens president kommisærer uten stemmerett slik

at alle land har hver sin kommissær. Kommisærene velges på den måten at hvert medlemsland som etter rotasjonsordningen skal ha en kommissær med stemmerett foreslår tre kandidater. Presidenten plukker så ut en av kandidatene. Parlamentet skal så godkjenne kommisjonen som helhet. Parlamentet kan fatte mistillitsforslag ved absolutt flertall. Kommisjonen velges for en periode på fem år. At det er et kollegium betyr at det står kollektivt ansvarlig for de vedtak som fattes.

3.2 Felles utenriks og sikkerhetspolitikk

Grunnloven gjentar tidligere traktatformuleringer om at EU skal føre en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk. Unionen skal ha myndighet til å definere og gjennomføre en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, herunder en gradvis utforming av felles forsvarspolitikk.

Det er ikke lite som forventes av medlemslandene i forhold til den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken. ”*Medlemsstatene støtter aktivt og uforbeholdent Unionens felles utenriks- og sikkerhetspolitikk i en ånd av lojalitet og gjensidig solidaritet. De avstår fra enhver handling som strider mot Unionens interesser eller kan skade dens effektivitet*”. Forfatningen sier ingenting om hva som vil skje med de land som ikke lojalt og solidarisk støtter utenriks- og sikkerhetspolitikk som er vedtatt eller som handler mot Unionens interesser slik et flertall definerer den.

De strategiske interessene og målene for utenriks- og sikkerhetspolitikken fastlegges av det europeiske råd. Ministerrådet har som oppgave å utforme politikken innenfor de rammene som det europeiske råd definerer. Det er medlemsstatenes oppgave å sette politikken ut i live. EU-parlamentet er ikke tillagt noen rolle når det gjelder utenriks- og sikkerhetspolitikken, men parlamentet skal høres i viktige saker og holdes underrettet om utviklingen av den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken. Dette betyr at parlamentet trygt kan overhøres.

Beslutningene om felles utenriks- og sikkerhetspolitikk må vedtas med enstemmighet. Dette gjelder både det europeiske råd og ministerrådet. Unntak for denne regelen kan bli gitt av det europeiske råd. De kan beslutte at ministerrådet kan fatte vedtak med kvalifisert flertall.

Grunnloven fastslår at en felles sikkerhets- og forsvarspolitikk er en integrert del av felles utenriks- og sikkerhetspolitikk. Unionen kan bruke sivile og militære midler utenfor Unionens

område med den hensikt å skape fred, løse konflikter samt styrke den internasjonale sikkerhet i samsvar med prinsippene i FN-pakten. Medlemslandene må stille sivil og militær kapasitet til rådighet for Unionen, og medlemslandene pålegges å gradvis forbedre sin militære kapasitet.

Norge har i den senere tid markert seg som en internasjonal stormakt. Ikke fordi vi er militært eller økonomisk sterke, men fordi vi har utnyttet de mulighetene Norge har som et selvstendig land på en svært god måte. Dette kombinert med vår fredfylte historie, vårt engasjement for den fattige delen av verden gjennom blant annet et enormt bistandsbudsjett, vårt internasjonale miljøengasjement og vår trofaste støtte til FN har gitt oss en unik posisjon internasjonalt. Det er ingen land som frykter Norge, og denne posisjonen blir brukt og kommer til å bli brukt i arbeidet med å skape en mer rettferdig verden. Følgende påstanden får støtte fra en rekke kjente personer:

”I utgangspunktet er Norge bare et av mange små utkantland i verden, men på grunn av tilfeldigheter og systematisk arbeid har vi fått en viktig funksjon i forbindelse med flere fredsprosjekter i verden. Norge er blant de land i verden som har liten negativ bagasje med seg, og derfor har vi et bedre utgangspunkt for å få tillit og troverdighet enn mange av stormaktene. Partene er ikke imot at vi engasjerer oss fordi de ikke frykter oss”

Jan Egeland til FN-sambandet 31.05.200

”Utenfor EU har Norge et potensial til å bli en geopolitisk stormakt. Norge har greid å balansere mellom EU og USA.”

Visegeneralsekretær i FN,

Terje Rød-Larsen, Aftenposten 03.11.96

I Johannesburg i 2002 hadde FN en konferanse om bærekraftig utvikling. Norges viktigste mål på denne konferansen var å unngå at reglene for WTO skulle overordnes internasjonale miljøregler. Dette ville ha vært ensbetydende med å sette det internasjonale miljøarbeidet flere tiår tilbake. Da saken kom på dagsorden var det bare Norge som gikk i mot WTO-paragrafen. Senere fikk vi støtte av Sveits, Canada og Ungarn. På motsatt side satt USA, Australia, EU og U-landsgruppen G77. Norge nektet å i seg i denne kampen, og etter hvert kom stadig flere land over på vår side. Til slutt var det G77-gruppen som sprakk, og dermed hadde Norge

vunnet kampen mot overmakta. Denne kampen hadde Norge ikke kunnet føre hadde det ikke vært for at vi fremdeles er et selvstendig land med vår egen utenrikspolitikk.

3.3 Forholdet mellom Unionen og medlemslandene

Grunnloven legger opp til at EU sine lover skal ha forrang foran de nasjonale lovene. Dette er nytt. Til nå har dette prinsippet hatt ryggdekning i en dom fra EF- domstolen fra 1964. Det har senere blitt presisert at forrangene også gjelder i forhold til de nasjonale grunnlovene. Kommer prinsippet inn i forfatningen, kan forranget heretter bare endres hvis alle medlemsland er enige om det.

Hovedprinsippet for hvordan forholdet skal være mellom medlemsstatene og Unionen skal trekkes opp i artikkel 1-11. Grunnloven foreslår at på noen områder skal Unionen ha enekompetanse. På andre områder skal kompetansen deles med medlemslandene, og på andre igjen skal Unionen bare kunne handle hvis det ikke setter medlemsstatenes politikk til side.

På områder der Unionen har enekompetanse er det bare Unionen som skal kunne gi lover. Medlemsstatene skal bare kunne gi lover hvis Unionen har gitt dem fullmakt til å gjøre det. Utover det har medlemslandene bare myndighet til å gjennomføre lover som Unionen vedtar. På området med delt kompetanse har både medlemslandene og Unionen myndighet til å gi lover, men medlemslandene utøver bare sin myndighet i den grad Unionen ikke har lover på dette området fra før.

Enekompetanse

Unionen skal ha enekompetanse når det gjelder å fastsette konkurranseregler for det indre marked, det som for Norge er det samme som EØS-regelverket. EU skal også ha enekompetanse når det gjelder tollunionen, handelspolitikk og penge- og valutapolitikk til de land som har innført euroen, og de skal ha enekompetanse når det gjelder forvaltningen av fiskeriressursene. I tillegg skal Unionen ha enekompetanse til å inngå internasjonale avtaler. Med dette blir det forbudt for medlemsstatene å være part i en internasjonal avtale som berører en intern EU-rettsakt.

Delt Kompetanse

På dette området fastslås det at medlemslandene bare skal kunne utøve sin myndighet i den grad Unionen ikke har lover på dette området fra før. Delt kompetanse er derfor svært misvisende. Forholdet mellom medlemslandene og Unionen blir derfor langt på vei det samme forholdet som det er mellom stat og kommuner i Norge. Kommunene i Norge kan gjøre alt det som ikke går på tvers av statlige vedtak.

Saksområder som hører inn under her er politi- og justissaker, landbruk, fiske, transport, energi, sosial- og arbeidsmarkedspolitikk, regionalpolitikk og annen utjamningspolitikk, miljøpolitikk og forbrukervern. På alle disse områdene skal medlemsstatene bare ha myndighet i den grad Unionen ikke har brukt sin.

I prinsippet er området for delt kompetanse mye større. I grunnloven så står det at EU automatisk har delt kompetanse på alle de områder der EU ikke uttrykkelig er tildelt enekompetanse.

Medlemsstatene har forrang.

På noen områder fastslår grunnloven at medlemsstatene skal ha forrang. Dette gjelder forskning, romfart, u-hjelp og humanitær hjelp. På disse områdene kan Unionen sette i verk tiltak og føre en felles politikk, men slik at det ikke hindrer medlemmene i å føre en egen politikk i tillegg

4.0 Hvordan kan grunnloven endres?

For at denne grunnloven skal tre i kraft må den godkjennes av alle medlemslandene. Dvs. 25 medlemsland. Om dette skal avgjøres ved en folkeavstemning eller ikke, er opp til hvert enkelt medlemsland. I Sverige mobiliserer nå neisiden for at det skal holdes en folkeavstemning. Det vil være merkelig om ikke folk skal bli hørt i en sak av så fundamental betydning som en grunnlov.

Risikoen ved å avholde folkeavstemning er likevel så stor at mange land rett og slett ikke tør. Et nei til grunnloven i noen land ville jo være en katastrofe for EU. Det kreves nemlig at alle landene sier ja for at den nye grunnloven skal bli innført. Når vi vet hvor store styringsproblem Unionen vil få hvis de ikke får en ny grunnlov, er det nok mange land som

ikke tar sjansen på å avholde folkeavstemning. På den annen side vil det å innføre en grunnlov uten å la folk få si sin mening undergrave legitimiteten til hele unionsprosjektet.

Hvis grunnloven blir vedtatt oppheves alle tidligere traktater fra Romatraktaten og framover.

Enhver regjering, EU-parlament eller kommisjon kan foreslå endringer i grunnloven. Hvis det europeiske råd med simpelt flertall vedtar at det skal behandles, blir det satt ned en egen komité med medlemmer fra nasjonale parlament, regjeringene, EU-parlamentet og kommisjonen. Komiteen kommer med sin anbefaling som legges fram ved en regjeringskonferanse. Konferansen skal i fellesskap bestemme om grunnloven skal endres. Hvis de kommer fram til at grunnloven skal endres, må dette endringsforslaget godkjennes av alle de 25 medlemslandene.

5.0 EU sine borgere har ikke hørt om den nye grunnloven

Så omfattende som den nye grunnloven er, ville det ha vært naturlig at det skapte engasjement og debatt. De som skrev den nye grunnloven skryter veldig av det enorme engasjementet som er rundt det arbeidet de gjør. EU har et eget meningsmålingsinstitutt som utfører målinger om alt mulig. De har også utført målinger om holdninger til den nye grunnloven. Resultatet her er meget nedslående, flertallet av innbyggerne har aldri hørt om den nye grunnloven. 55% av de spurte hadde aldri hørt forslaget til nye grunnlov, mens 52% aldri hadde hørt om at det ble jobbet med en ny grunnlov.

EU har aldri klart å engasjere folk i viktige og store saker. De klarer det heller ikke når de avholder valg. Dette er et grunnleggende problem med hele systemet. Ting blir rett og slett for stort og uoversiktlig til at det skal kunne engasjere folk. Hvordan skal man nå fram med sine meninger i et land som omfatter 25 land og 450 millioner mennesker?

6.0 Avslutning

Overstatlig for de små og mellomstatlig for de store

Konventet var gitt oppgaven med å avklare hva EU er og hva EU sikter mot å bli. Er EU et samarbeid mellom suverene stater eller er EU en stadig tettere union slik det har stått i alle traktater fra Roma-traktaten i 1957 til Nice-traktaten i 2000?

Et EU som utvides fra 15 til 25 medlemsland vil omfatte et mye større mangfold av historiske tradisjoner, levesett, næringsgrunnlag og språk. Mange trodde at medlemsstatene nå måtte gis et langt friere handlingsrom politisk, økonomisk og sosialt. Utkastet til grunnlov peker overhodet ikke i en slik retning. Stadig mer skal avgjøres på ett sted og på én måte. Stadig mer skal støpes i én form.

EU har flagg, hymne, en nasjonaldag (9.mai), en valuta, en sentralbank, en høyesterett, et parlament, et årlig budsjett på 100 milliarder euro og kimen til en militærstyrke.

Grunnlovskastet foreslår at EU skal ha en forfatning, en formell juridisk personlighet, statsborgerskap, en utenriksminister, en president og mer makt over straffelov og forfatning. Jeg må si at integreringen har kommet langt.

En annen viktig ting er at den nye grunnloven opprettholder den skjevheten som eksisterer mellom små og store land. Der hvor det fortsatt finnes vetorett så er denne langt mer reell for store land enn den er for små. Det er fremdeles slik at de tre store landene kan hindre alle vedtak de er uenige i. Slik lager de store land seg et sikkerhetsnett under EU-politikken. De får det ikke alltid slik de helst vil, men til gjengjeld sikrer de seg mot å gå på smertefulle tap. Denne muligheten har ikke små land. Hvert enkelt av dem er sjeldent viktig for å sikre et flertall.

Maktpolitikken i EU-systemet er derfor en hybrid som ser helt annerledes ut for store land enn for de små. For de store EU-land er EU langt mer mellomstatlig enn for små land. Og for små land er EU i praksis overstatlig også der hvor den nye grunnloven gir dem rett til å legge ned veto.